

Het onderwijs is aan het veranderen. Steeds meer docenten werken met formatieve toetsen en leerlingen worden steeds meer betrokken bij hun leerproces. Toch hebben we een examenritueel waarbij leerlingen niet worden betrokken bij het nakijken van hun toets en pas na een maand inzicht krijgen in hun prestaties. Kan dit dan niet anders? Jawel – het kan gewoon. Het is tijd om de norm te doorbreken.

Het examenritueel

In het voortgezet onderwijs maken alle leerlingen in hun laatste leerjaren schoolexamens (SE's) en in hun laatste leerjaar het Centrale Eindexamen (CE). Het CE wordt vervolgens nagekeken door de vakdocent van die klas (1e correctie) en daarna door een vakdocent van een andere school (2e correctie). Uiteindelijk wordt op de dag dat de landelijke normering bekend wordt gemaakt, de uitslag met leerlingen gedeeld.

Artikel 48. Vaststelling uitslag

2. De uitslag luidt «geslaagd» of «afgewezen».

Om eerder inzicht te krijgen in hoe hij of zij het examen heeft gemaakt, mag een leerling tijdens het examen een kladblaadje met antwoorden maken en mee naar huis nemen. Met behulp van het correctievoorschrift, wat op de dag zelf online verschijnt, kan een leerling dan inzicht krijgen in het behaalde aantal punten. Leerlingen kunnen dit vervolgens met anderen bespreken, om zo goed in te schatten hoeveel punten zij hebben behaald.

Leerlingen worden dus niet betrokken bij het nakijken van hun eigen toets, moeten na het maken er van ruim 1 maand wachten alvorens zij de uitslag krijgen, ..maar mogen wel hun eigen antwoorden overschrijven, het correctiemodel inzien en dit vrij bespreken (dus ook met docenten). In hoeverre hebben scholen tegenover leerlingen dan een geheimhoudingsplicht, ten aanzien van het behaalde aantal punten?

Het eindexamenbesluit

Om te kijken wat scholen wettelijk moeten en mogen, moet er worden gekeken naar het [eindexamenbesluit](#). Hierin staan alle regels waar de betrokkenen rondom het examen zich aan moeten houden. Ten aanzien van het betrekken van leerlingen bij het nakijkproces en hen inzicht geven in de prestaties, is het volgende artikel van belang:

Artikel 57. Bewaren examenwerk

1. Het werk van het centraal examen en de rekentoets der kandidaten wordt gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard door de directeur, ter inzage voor belanghebbenden.

Het examen mag dus worden ingezien door *belanghebbende*, waar leerlingen duidelijk onder vallen. De leerlingen mogen het vervolgens niet meer naar huis nemen, maar kopie wel: Er staat immers niet in de regels dat kopiëren niet mag en dus is het aan de school om hier een beslissing over te nemen. Zoals ook het laks schrijft op haar website:

(Aritkel 57, lid 1). *“Hierin staat niet vermeld dat examens mogen worden gekopieerd, slechts dat het gemaakte examenwerk mag worden ingezien. In zo’n geval beslist volgens ons het schoolbestuur. Op de meeste scholen is het niet toegestaan om het examen te kopiëren, wel moet de school de gelegenheid bieden om het werk in te zien zodat je kunt leren van je gemaakte fouten. (laks.nl, 18 mei 2017).*

Samengevat

Het volgens de regels dus toegestaan dat leerlingen...

- 1) ...hun antwoorden van het examen inzien (en een kopie ontvangen).
- 2) ...hun antwoorden middels het correctievoorschrift bespreken met de vakdocent.
- 3) ...weten hoeveel punten zij volgens de vakdocent hebben behaald.

Het is dus toegestaan om de resultaten met leerlingen te bespreken; het is niet nodig hier mee te wachten tot de bekendmaking van de normering oftewel de definitieve uitslag van het examen. Het is een norm, een ongeschreven regel, die we onszelf én de leerlingen opleggen, om leerlingen zo lang in spanning te laten. We houden iets geheim zonder dat het enige meerwaarde heeft voor leerlingen, sterker nog: het laat hen langer in spanning en zorgt er voor dat een eventueel herexamen, na een maand ‘niks doen’, alleen maar moeilijk wordt.

De resultaten bespreken

Het bespreken van de verwachte uitslag heeft duidelijk een aantal voordelen:

- Leerlingen krijgen inzicht in hun sterke en zwakke punten
- Leerlingen hoeven minder lang op hun uitslag te wachten (oftewel: leerlingen hebben minder stress)
- Leerlingen kunnen, als dit nodig lijkt te zijn, meteen beginnen met het werken aan een herkansing. Op die manier zijn zij niet 4 weken aan het ‘ontleren’ alvorens zij de draad weer oppakken.

Tot slot zou je ook kunnen betogen dat leerlingen simpelweg het *recht* hebben op de voorlopige uitslag: het is hun toets. In het verlengde van formatief toetsen en het betrekken van leerlingen bij hun leerproces zou dit niet meer dan een logische stap zijn.

Belangrijk om aan te denken

Alvorens je als docent leerlingen naar school laat komen om het gemaakte CE te bespreken, is het wel belangrijk om over het volgende na te denken:

- Deel de verwachte uitslag schoolbreed: een leerling heeft weinig aan de uitslag van één vak.
- Zijn de examens nog bezig? Dan kan het delen van de uitslag invloed hebben op de nog te maken examens. Om de leerling te beschermen kan het dus handig zijn om hier mee te wachten tot dat alle examens zijn gemaakt.
- Communiceer duidelijk naar je leerlingen dat er nog een 2e correctie komt (of wacht daar op) én dat de normering nog niet bekend is: het behaalde aantal punten is niet altijd een garantie voor een (on)voldoende.

Een manier om het gemaakte CE met leerlingen te bespreken, kan zijn door met de school aan de hand van de 1e correctie de leerlingen in 3 categorieën in te delen en dit te delen met de vakdocenten en mentoren:

1. geen risico (geslaagd),
2. een risico (mogelijk herkansing) en
3. niet gehaald (herkansing of definitief gezakt).

Op die manier kun je als team eenduidig een signaal afgeven en in geval van groep 2. of 3. ook meteen met ouders en leerlingen een plan van aanpak maken.

Examens nakijken met leerlingen? Ja, dat mag - en het wordt hoog tijd ook.

Meer weten? Lees dan ook [dit artikel](#), waarin we verder hier op ingaan.